

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Ahi Evran University (Turkey)
TESOL – Ukraine

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В МОВІ І КУЛЬТУРІ

Збірник наукових праць

Київ 2019

УДК 821.09(100)(082)
НЗ5

Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових
НЗ5 праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2019. - 318
с.

ISBN 978-617-7685-68-4

Збірник містить тексти доповідей XII Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 22-23 травня 2019 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

УДК 821.09(100)(082)

Головний редактор:

А.Г. Гудманян, доктор філологічних наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

Редакційна колегія:

Е. Акіллі, доктор філософії (Історія), академік

Агі Євран університет, Киршехір (Туреччина)

О. В. Артюшкіна, кандидат наук з лінгвістики, доцент
(Університет Жан Мулен Ліон 3, Франція)

Н. О. Висоцька, доктор філологічних наук, професор
(Київський національний лінгвістичний університет, Україна)

Р. І. Дудок, доктор філологічних наук, професор
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

Ю. Л. Мосенкіс, доктор філологічних наук, професор,
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Україна)

А. І. Раду, кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

А. В. Чеснокова, професор
(Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна)

О. Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

С. М. Ягодзінський, доктор філософських наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 15 травня 2019 р.)*

ISBN 978-617-7685-68-4

© Колектив авторів, 2019

© Національний авіаційний університет, 2019

Віра Базова

кандидат педагогічних наук

Національний авіаційний університет

м.Київ

**ТІЛЕСНІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРНОГО ПОШУКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КОРИННИХ НАРОДІВ
США**

Слід визнати, що у сучасному культурологічному дискурсі американських індіанців маємо справу із величезною кількістю найрізноманітніших визначень тілесності і сексуальності, які сьогодні становлять один із ключових системоутворювальних концептів культурологічного, соціологічного, лінгвістичного, антропологічного та літературознавчого аспектів дослідження тубільних культур корінних мешканців Північної Америки. «Як переконує антрополог Вілл Роско, альтернативна гендерність була однією із найбільш поширених рис багатьох суспільств північноамериканського континенту доколумбової епохи. Спогади європейців містили відомості про наявність цього явища в 155

народностей Північної Америки, хоча не можна стверджувати, що це явище можна було спостерігати в кожній нації. Сью-Елен Джейкобз і Джейсон Кромвел стверджують, що «гендерні варіації» можна було спостерігати в усіх регіонах континенту, вони «перетинали географічні, національні й лінгвістичні кордони», антропологи говорять про «культурне вираження паралельних гендерів (таких, що налічують більше двох) і можливість змінювати гендерні ролі протягом життя» [5, с.35]. Том у на ряду із звичними гендерними ролями – чоловік і жінка, у цих народів часто спостерігався і третій вид – бердаче.

Вивчаючи специфіку концепту корпореальності у індіанській літературі можна визначити, що сама ідея тілесності є «не буквально людське тіло в його органічній даності, а чуттєвість як його основна онтологічна властивість. Поза чуттєвістю тілесності не існує. А тому реальність, що презентує чуттєво даний світ, можна назвати поняттям тілесності» [1, с.73]. На нашу думку, у сучасній індіанській літературі слід визначити особливе ставлення до тіла і його функцій. Воно є вже скільки знаряддям осягнення оточуючого всесвіту і чуттєвої насолоди, але радше своєрідним знаком прочитання, інтерпретації і генетичного розшифрування таємниць всесвіту. «Різноманіття гендерних ролей відображено у космогонії корінних народів, а публічний занепад цих складних гендерних взаємозв'язків пов'язаний із насильницькою асиміляцією і зневажливим ставленням колонізаторів до корінних традицій. У результаті фізичного і психологічного тиску з боку поселенців практики, що колись були невід'ємною частиною життя, трансформувалися у дещо менш видиме, але все ж дійшли до нас. Кожна нація має свою назву для гендерно варіативних ролей, у той час як антропологи продовжують використовувати історично призвичаєний термін “бердаче”, що має конотацію сексуальних відхилень від норми» [5, с.39].

Як підкреслює О.Шостак, «гендерні стосунки і колоніалізм тема далеко не нова у сучасному літературознавстві, адже завойовані території у свідомості завойовників почасти уявляються тілом підкореної жінки. Інституалізація патріархату як системи соціального контролю і суспільного порядку у колоніальних студіях трансформується із низинного сімейного рівня до найвищих щаблів суспільства й віддзеркалюється в усій системі суспільних відносин» [3, с.201]. Індіанська тілесність, як доволі екзотична

корпоральність, у цьому випадку відіграє неабияку роль. Прикладом цього може послугувати Анджела, героїня роману «Дім створений із світанку» Н.Скотта Момадея, яка будучи вагітною прагне розваг із індіанцем Авелем. Він дивився на неї без тіні посмішки, але голос звучав м'яко і добродушно. Він не дав їй прямого приводу для зневаги. <...> Її дразнило його небажання торгуватися, та вона вміла вчитися на власних помилках, згодом вона поквитається з ним за свою вражену гордість. <...> Вона була роздратована. Вона вміла лише напирати і стояти на своєму, та відчувала, що у цьому немає жодного сенсу і скипала від цього ще більше. <...> Його стриманість бісила її. Їй хотілося вивести його з рівноваги, збентежити чи вразити хоча б непристойним рухом або закинувши щось на зразок: «А мабуть хотілось би білої жінки? Мого білого живота і грудей, мої ноги й руки з манікюром на пальцях?» [Дім;с.33-34].

Проте це протистояння не призводить до очікуваного тріумфу білого тіла, радше навпаки – героїня відчуває відразу до власної тілесності, що взагалі притаманно представникам патріархальних культур, де жіночність вважалася нижчого штибу ніж маскуліність. «Вона думала про своє тіло і не могла зрозуміти, що у ньому такого красивого, з огидою уявляючи про мерзоту і паскудність сирої плоті і крові, переплетіння жил і кісткового мозку. Та ще цей жахливий зародок, синій, сліпий, з величезною головою зростав у ній, харчуючись від її плоті. З моменту коли у дитинстві побачила власну кров, що бризнула із порізу на руці, її сповнила відразу до власного тіла, якої вона ніяк не могла позбутися. Смерті вона не боялася, боялася лише тілесного її вияву. Час від часу прагнула померти у полум'ї, та такому палючому, щоб тіло миттєво розчинилося у ньому» [8, с.34].

Так, критикуючи зверхнє ставлення до оточуючого світу нащадків європейців завойовників у романі «Альманах мертвих» Леслі Мармон Сілко вдається до символу висмокування крові із представників етнічних меншин завойованого континенту. Таким є Трігг, власник підпільного банку крові і органів. «Я можу робити послугу світу, підключивши декількох із цих вонючок до системи забору крові у задній кімнаті і осушувати їх до краплини, однаково ніхто за ними не кинеється.» [9, с. 386]. Розширивши свій центр по забору крові за рахунок тих, кого ніхто не буде розшукувати,

нащадок розтинав трупи і продавав органи на європейському чорному ринку. Для того щоб відволікти жертву від своїх намірів, «Трігг пропонував йому роботу, поки його кров наповнювала ємкості для забору, жертва розслаблювалася, її очі закривалися, не здогадуючись про те, що її вбивають. Трігг сумнівався, що хто-небудь із них коли й мріяв про кращу смерть...»[9, с. 444].

У іншому творі Сілко «Сади в дюнах» піднімається питання про справжню сексуальність і її цінність для древніх народів континенту. Говорячи про Сестру Солт (одну із двох протагоністок роману), її подруги стверджували, що «вона була подібна до людей у старі часи ... до того як з'явилися місіонери. У ті часи Чемехуїти насправді знали як насолоджуватися одне одним, і тільки Піщані Ящірки могли насолоджуватися сексом більше за них. І це була правда: Сестра Солт займалася сексом так як робили всі вони до приходу місіонерів» [10, с.206]. Можливо, саме таке, далеке від християнства ставлення до тіла і сексуальності дало змогу вижити індіанцям. «Мама Піщані Ящірки народжують малят Піщаних Ящірок незалежно від того з яким чоловіками їм довелося лежати; материнське тіло усередині змінює все за зразком Піщаних Ящірок. Маленькі Піщані ящірки можуть мати різні риси обличчя, темний або світліший колір шкіри, але всі вони – Піщані Ящірки. ... Та інші племена почали душити немовлят-полукровок, тому що вони їх боялися. Це було у часи коли білі солдати прийшли й обкрадали людей, забираючи у них урожай, щоб ті померли з голоду, а люди вбивали малюків-полукровок» [10, с. 202].

Проте говорячи про сексуальність древніх індіанців, Сілко порівнює її із виявами сексуальності у дохристиянській кельтській культурі, знаходячи у них багато споріднених рис. «Вхід до дощових садів охоронявся двома теракотовими жінками із оголеними грудьми, що тримали на колінах чаші для збирання дощової води. Невеличкі статуї дивилися одна на одну, стоячи на величезних п'єдесталах, розташованих з обох боків воріт. ... Дивна кам'яна фігура мала видовжену шию і голову, та її завеликі сідниці робили її схожою на великий фалос. Раптово у Хетті змінився вираз обличчя вона швидко відступила назад, таким чином Індіго зрозуміла, що її здогадка була вірною. ... Фігура у ніші теж здивувала Едварда: це була фігура із піщанику, з першого погляду здавалося, що це жаба розміром із буханець хліба, та після більш детального огляду з'ясувалося, що то

була товста жінка, що лежала на животі з міцно притиснутими до тіла ногами і руками. І знову ті великі груди!» [10, с. 301-302].

Література

1.Гомілко О. Феномен тілесності: дис. ... докт. філософ. наук: спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури»/ О.Гомілко. – К., 2007. – 438с.

2.Шостак О. Втілення ідеї всеєдності у романі «Сади в дюнах» Леслі Мармон Сілко/ О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2013. – Вип.28. – С.295-311.

3.Шостак О. Кохання як імперський захват (на прикладі романів Н.Скотта Момадея «Дім створений із світанку» та «Трьохденний шлях» Джозефа Бойдена) / О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2015. – Вип.32. – С.201-217.

4.Шостак О. Вчення про священне коло як шлях до подолання національного травматичного синдрому у творчості американських та канадських письменників індіанського походження/ О.Шостак// Сучасні літературознавчі студії. Літературний дискурс: транскультурні виміри: зб.наук.праць. – К.:Вид. центр КНЛУ,2015. – С.613-623.

5.Шостак О. Гендерна ідентичність корінних жителів Північної Америки/ О.Шостак// Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали X міжнародної наукової конференції. (Острог, 18–19 травня 2017 року). – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. – Вип. 19. – С.34-51.

6.Broker, Ignatia. Night Flying Woman. An Ojibway Narrative / Ignatia Broker. – St.Paul: Borealis Books, 1983. – 135 p

7.Millett, K. Sexual Politics / K. Millett. – Garden City, NY: Doubleday Press, 1970. – 397p.

8.Momaday, N.Scott. The House Made of Dawn :[novel] / N. Scott Momadey. – N.Y.: Harper&Row, 1968. – 212 p.

9.Silko, Leslie Marmon. Almanac of the Dead :[novel] / Leslie Marmon Silko. – N.Y.: Simon and Schuster, 1991. – 763p.

10. Silko, Leslie Marmon *Gardens in the Dunes*/Leslie Marmon Silko.
- Scribner Paperback Fiction Published by Simon and Schuster, 1999. – 480 p.
11. Wheeler, Jordan. *Brothers in Arms* : [3 novellas] /. Jordan Wheeler
– Winnipeg, Manitoba: Pemmican Publications, Inc., 1989. – 223p.